

Kuća putujuća

Mašinerija

Ako između autobusa i voza birate mašinu da vas odbaci kući, tu nema biranja, daj voz! Pogotovo kući. Tad napuštate obaveze i kalendarske rasporede, skidate sat i zjenice vam zazare kapljice vode sa svježih opranih trešanja u drvenoj kofi, kući, na stolu. Uskoro.

Bosnu proljeće širokogrudno daruje opijatima prirode, pa je zgodno preturati se prevoznim sredstvima kroz gorštacka sela i zalijepiti poglede za staklo. Maljavi, stari prozor otvorenog drži pola litra nasute vode sa slavine u "ice-tea" plastičnoj ambalaži. Miriše oguljen stari lak sa metalnog okvira i rđa koja uvija mjesta njegove golotinje.

Nakon što mi se kao novogodišnja čestitka desilo da uskočim u pogrešan voz koji nestaje ka Novom, svaki put priupitam konduktera i zavirim gdje je okrenuta lokomotiva...a nikad i nisam bila neki majstor u razlikovanju lijevo od desno. Ovaj put su dvije studentice takođe promašile i jurcale u posljednji čas, pa sad imam hrabrosti da objelodanim svoju nepažnju. (Iako sam ja istrajala u griješenju lokomotive, pa se i provozala tim pogrešnim vozom)

Biram prazan kupe i prepuštam ljudima da nasumično dođu, a onda ih slušam. Ako čitam knjigu, nikad je ne čitam, tu je da bih mogla slušati bez učestvovanja. Tako učim. Sporo, lagano i jedva čujno kretanje voza ti uvijek da iluziju da se željeznička pokrene i skloni sa prozorskog okna, ne bi li na filmsku traku stavila beskonačne pejzaže.

Čovjek

Idu s posla, za sat su nazad ova dva čovjeka. Svakodnevni povratak kući im vožnju ne čini užitkom kao meni, pa me to uvijek natjera da si postavljam pitanja kad i zašto ljudi počnu sa životom odraslih koji čine posao, kuća, birtija i sitna čavrljanja o priključenijama. Mada ako bih razumijevala ovu nejasnoću, našla bih i svoje navike, samo u drugom obliku.

Ljudi u ulozi prostorne dimenzije dođu kao brašno za pogaču, barem za ljude. Taman to bio sam samcat ja sa svojom sviješću. U ovom prostoru i za ovaj trenutak, proizveli su žamore susjednih vagona koji se guraju da dođu do tvojih receptora, lupkanje cipela u hodniku voza, zaustavljanja voza, otvaranje i zatvaranje vrata, balkanski propuh, mirise opranih kosa i ubitačno dosadne priče koje si primoran da čuješ i na koncu, proizveli su tu huktavu mašinu. Nekad i nisu tako dosadne te priče, zavisi. Sjećam se priče jedne živahne razvedene majke dvoje djece, kao i o sadržaju njenog poluspremnog kofera za avanturu koja ju očekuje u Sarajevu. Ono što ljudi posebno vole, a i ovoj gospođi to nije nedostajalo, da naglašavaju svoja zrela razmišljanja i ispravne stavove. To nas nekako održava na nekoj imaginarnoj moralnoj površini.

Umka, tu su izašli radnici i tako ostajem sama u kupeu. Odjednom to postaje moj mini istraživački prostor i počinjem da zvjerlam naokolo, po zalijepljenim žvakama kojekude, punoj pepeljari, osušenom blatu na podu i teksturi tapaciranih zelenih sjedala. Metar prostora između mog i susjednog sjedala koje izgleda kao da se vozi unazad. Premjestim se na njega. Vratim se nazad. To je to, vani je zanimljivije.

1.60 moje visine uz propinjanje na nožne prste mi omogućće da izbacim glavu kroz prozor i krenem u osmatranje svega i svačega.

Mirisi

Kako je samo bilo zagušljivo unutra! Skinem plastičnu bocu/držač za prozor i nalaktim se. Pored mene mahnito trče krajolici, bube, drveće, dalekovodi, nešto sporije udaljene kuće i paralelno me uprati pokoji seoski makadam. Od brzine ovog smiješno sporog voza, navire sto mirisa spolja, i za tren iščeznu ili bivaju smijenjeni, pomiješani, zbunjeni, razbijeni vjetrom. Radišni ljudi se podboče o alat u trenutku prolaza mašine i s poštovanjem i interesovanjem nas isprate, vraćajući pogled u ledinu ili komšiju koji prolazi svojim poslom. Tunnel. Neočekivano dug, memljiv i mračan, zalijepi me ponovo na zeleno sjedište. Unutra je ustajala voda, mahovina i organizmi koji putuju svoje puteve u dnevnom mraku. Hladan zrak zamiriše svim tim i ostane u kupeu i poslije tog krtičnog puta.

Boje

Tog baš i nema u ovim predmetima koje čovjek pravi. Bojim se da ne počnem još jednu "Ovdje kod nas..." rečenicu, jer sam si obećala da ću čuvati energiju od rasipanja. A i još uvijek ne znam dovoljno o obećanim drugim krajevima. Sad kad sam se već natjerala da pišem o bojama, boje voza se i ne sjećam, boje poda a-a, a ni vrata. Reklo bi se da onda i nema smisla i da je ovo pasus za brisanje, a ja mislim da je važno reći čega se ne sjećaš i šta bi nedostajalo. Nešto kao kad ti ponude jabuku kad ti se jede čokolada. Ipak, vani je sve prebogato i prešareno, pa možda i dobro da te tako zahrđao mehanizam ne odvraća od te netaknute prirode. A netaknuta je jer čovjek nije imao para da je dira. Žao mi je što je tako, istovremeno sam i srećna što imamo toliko koliko nemamo.

Nema potrebe pisati o bojama sijena, makadama, travnjaka, oranica i golih livada. Ni to da su poklopljeni čistim plavetnilom.

Oblikovanje

Kad se ovaj stroj ogoli od svega gorenavedenog i tako nagao stane na papir sam sa sobom, pa ga presiječeš na metar visine i gledaš odozgo, u osnovi vidiš svega nekoliko linija. Dvije se razvukle od početka do kraja papira, dvije asimptote za ovu kuću. Kud

šine, tuda i voz. Kuća koja hoda po ulici, ulaz i izlaz na istoj tački, ali u različitom gradu. Dvije horizontalne, ponavljanje vertikalnih u beskonačnost, dok je svijeta, vijeka i dobre robe za prevesti. Na krupnom planu, presijecaju se i ukrštaju horizontale, šarajući našu državu u sistematičnu infrastrukturu, kreativni nered.

Metalne stepenice te uvedu, sa dosta napora savladaš visinu i uletiš u hodnik koji presijeca svaki novi vagon. Ušao si i krećeš putovanje kroz dugački hodnik, jednim okom osmatrajući kupe pogodan za putovanje, s druge strane se kompoziciono smjenjuju poluotvoreni/otvoreni/zatvoreni prozori uz miris rđe koju nanese vjetar. Hodnik je jednostavna, dvosmijerna ulica sa niskim stropom za visoke ljude, za mene taman. Kvadratni kupei zalijepljeni za taj hodnik sa kliznim vratima i skućenijim, intimnijim prostorom, napunjenim inventarom ŽRS-a. A inventar je popisan bijelim socijalističkim fontom, numerisan sve do jednog, sortiran čeka neko drugo vrijeme i neku drugu svijest. Aerodinamika mu nije potrebna jer ovako načinjen, sasvim pristojno šiba vjetar, vukući se po električnim žicama bosanske džungle.

Lucidni scenariji za potencijalni razvoj

Ako ćemo pisati, i samo pisati, barem pisanjem možemo u krajnost. Primjećuje se određena ljubav stanovnika prema ovom prevoznom sredstvu, dobro raspoloženje i više života, što se svakako treba iskoristiti i unaprijediti (dopuštam si politizovan posljednji dio rečenice). Velika je obmana što sve izgleda tako zabranjeno, konačno i nepromjenjivo u svojoj izvedbi i primjeni. Vozovi su za ljude, kuća putujuća koja uz model vagona ima različite varijante prilagođavanja i obogaćenja novim sadržajima. Zašto ne bi ta kuća putujuća pružila mogućnost izležavanja dnevnog boravka ili povezla koju vagonsku baštu, vagon igrališta ili šahovski teren?

Jedan vagon bi bio dovoljan za jednu promjenu, a prva za drugu. Ništa više od ljudskog vremena, interesa i želje za mijenjanjem stvari.